

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ
У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Крутікова Е. І., Громова А. М., Мартиненко В. Б., Орлова Ю. А., Зелінка-Хобзей М. М.

Полтавський державний медичний університет

Висвітлено можливості дистанційної освіти за її суттю і змістом, базові технології дистанційного навчання. Розглянуто проблеми, що ускладнюють ефективне навчання іноземних студентів-медиків. Проаналізовано можливості традиційної й дистанційної форм навчання на міжнародному факультеті в медичних закладах вищої освіти. Наведено докази на користь дистанційної освіти як високоякісної методики освіти іноземних студентів.

Ключові слова: дистанційна освіта, технологія дистанційного навчання, адаптація іноземного студента медичного навчального закладу.

The article presents the possibilities of distance education in its essence and content, discusses the basic technologies of distance education. The problems that complicate the effective training of foreign medical students are considered. The possibilities of traditional and remote forms of education at the international faculty in medical higher education institutions are analyzed. Evidence is presented in favor of distance education as a high-quality method of education of foreign students.

Keywords: distance education, distance learning technology, adaptation of a foreign student of a medical educational institution.

Завдяки інформаційним технологіям здобути освіту можуть ті, у кого раніше для цього не було можливості, зважаючи на віддаленість від вищих навчальних закладів, стан здоров'я, воєнний стан у країні та ін. Актуальність цієї теми щодо медичних ЗВО, з урахуванням відсутності в них заочної форми навчання, досить висока.

Було поставлено такі завдання: надати історичну довідку про розвиток дистанційного навчання, сформулювати визначення «дистанційна освіта», спираючись на його базові технології, та проаналізувати його ефективність для іноземних студентів-медиків.

Появу дистанційного навчання відносять до кінця XVIII століття, коли англієць Ісаак Пітмен (1813-1897) упродовжив термін «кореспондентське навчання». Навчальний процес за методом Ісаака Пітмена був сконцентрований виключно на поштових повідомленнях. Учні отримували поштою навчальний матеріал, опрацьовували його й надсилали так само домашні завдання. Подальша комунікація з викладачем, навіть складання іспитів, відбувалася шляхом листування. Цікаву ідею підхопила Ганна Тікнор (1823-1896), американська письменниця. У 70-х роках XIX століття вона розробила програму віддаленого навчання жінок за допомогою поштових переказів. Цими методиками зацікавився університет Чикаго. Як результат, у 1892 році на базі університету Чикаго був відкритий перший факультет дистанційної освіти. 1906 рік – відкрився навчання поштою при університеті в американському штаті Вісконсин. 1914 рік – дистанційне навчання поштою для першого ступеня навчання (Нова Зеландія, Австралія, Канада). Потім з'явилися телефон і телеграф, які дозволили ще більше скоротити відстань між людьми. Завдяки появі радіо й телебачення можливості дистанційного навчання ще більше розширилися. У 50-х роках XX століття з'явилися уроки й навчальні передачі на екранах телевізора і під час радіотрансляцій. У 1969 році розпочав роботу перший у світі відкритий Університет у Великій Британії (Open University). Основною ідеєю такого університету стала доступність освіти для всіх і кожного, оскільки потреби відвідувати заняття немає. 1979 рік – Китай запустив функціонування радіоуніверситетів і телевізійні програми навчання. Однак дистанційне навчання передбачає зворотний зв'язок (педагогічну рефлексію), на що технічних можливостей телебачення й радіо було недостатньо. Кінець 1980-х років подарував світові персональний комп'ютер, що одразу підняло на новий якісний рівень і традиційну, і дистанційну освіту. Почали з'являтися перші навчальні програми й різні education-технології. Використовуючи напрацювання ARPANET, 1984 року Національний науковий фонд США створив мережу NSFNET для зв'язку між університетами й обчислювальними центрами. Підключення до NSFNET було досить вільним, і до 1992 до неї підключилися понад 7500 дрібних мереж. XXI століття – це, безумовно, прорив історії дистанційного навчання. Інформаційні технології зробили процес здобуття дистанційної освіти більш адекватним і доступним. Сьогодні учасники дистанційної освіти мають доступ до друківаних чи рукописних матеріалів, підручників, аудіо- і відеокурсів, консультацій, можуть пройти освіту за експрес-курсами, використовувати інформаційні технології синхронно й асинхронно, наприклад, відеоконференції, електронне листування та ін. Отже, сучасна дистанційна освіта – це комплекс освітніх послуг, призначений для професійної підготовки й перепідготовки з використанням передових інформаційних технологій. Передбачає аудіо- і відеотрансляцію знань до учня переважно за допомогою електронних засобів доставки інформації, здійснення перевірки знань на робочому місці (або вдома) [3; 6].

Цілі дистанційної освіти: створення комфортних умов підвищення кваліфікації людей без відриву від місця проживання; оптимізація трудовитрат на навчання за рахунок скорочення матеріальних ресурсів і витрат часу; значне збільшення обсягу навчального матеріалу й ефективності навчання внаслідок використання інноваційних інформаційних технологій; можливість швидкого поновлення навчального матеріалу нестабільного характеру (медицина, юриспруденція, техніка та ін.).

Для реалізації дистанційної освіти необхідні комп'ютерна мережа типу LAN, WAN, INTERNET із програмами, що її обслуговують, різні мультимедійні засоби, які мають забезпечити відтворення відео- й аудіоінформації, мобільні засоби, до яких можна віднести бездротові мережі, комп'ютер та ін.

Інформаційні технології дистанційної освіти дають можливість контакту між самими учнями, проведення дискусій, наукових суперечок у інтерактивному режимі, зберігання величезної кількості навчальних матеріалів із легким доступом до них у будь-який час, створення єдиного середовища заняття в ігровій формі, заздалегідь розподіливши ролі (наприклад, при вивченні навчальних дисциплін у галузі медицини або бізнесу), доступ до

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

архіву навчального закладу [1].

Дистанційна освіта базується на трьох основних технологіях: кейс-технологія, TV-технологія, мережева технологія.

1. Кейс-технологія – це навчально-методичні матеріали, які чітко структуровані й укомплектовані у спеціальний набір («кейс») із подальшим пересиланням учню для самостійного вивчення з періодичними консультаціями у спеціальних викладачів-консультантів (тьюторів чи інструкторів) у створених для цих цілей регіональних навчальних центрах чи пунктах

2. TV-технологія базується на використанні телевізійних лекцій із консультаціями у викладачів (тьюторів).

3. Мережева технологія ґрунтується на використанні мережі «Інтернет» для забезпечення навчально-методичним матеріалом та інтерактивної взаємодії між викладачем і учнями [2].

Очне навчання іноземних студентів несе в собі низку труднощів: психологічний і мовний бар'єри; складність комунікативної взаємодії в парі учень-учитель і в групі; складність доступу до інформації рідною мовою.

Порівняння можливостей/проблем за традиційної й дистанційної форм навчання для іноземного студента в медичних ЗВО

Традиційна форма навчання	Дистанційна форма навчання
Умова - переїзд	
Так	Ні
Проблема - розуміння мови викладача	
Так, якщо студент недостатньо володіє мовами країни, в якій навчається	Ні. Оскільки студент може використовувати функцію субтитрового перекладу, якщо йдеться про відеонавчальний матеріал, або використовувати інші технології, що дозволяють подолати мовне відчуження
Проблема – участь у конференціях	
Так, якщо студент недостатньо володіє мовами країни, в якій навчається	Ні. Студент може використати технологію SkypeTranslator, що дозволяє перекладати мову в онлайн- режимі
Проблема - психологічний фактор - звикання до нового середовища, адаптація	
Так. Це фактор, що знижує показники якості освіти	Ні. Процес навчання не буде перерваний процесами адаптації й іншими психологічними чинниками
Проблема – розуміння викладачем мови/листа студента	
Так, якщо студент недостатньо володіє мовами країни, в якій навчається	Ні. Викладач може використовувати ті ж самі інформаційні технології, що дозволяють подолати мовний бар'єр
Проблема — доступ до інформації рідною мовою	
Так. Оскільки не вся інформація, часом, є у віртуальних бібліотеках (архівні дані, наприклад)	Ні, зокрема, буде тим фактором, який сприятливо впливає на якість освіти
Проблема — доступ до симулятивних класів, фантомів	
Ні, але можливість відпрацювання практичних навичок на фантомах кількома групами студентів одночасно обмежена (фантоми – в обмеженій кількості)	Так і ні одночасно. Так – оскільки в режимі online неможливі мануальні навички. Ні – тому що є електронні 3D-4D-фантоми й симулятори, які наочно, з аудіосупроводом демонструють практичну навичку кільком студентам одночасно, включаючи їх у логіку виконання
Проблема – доступ до пацієнта	
Ні, якщо пацієнт дає письмову згоду. Так, у разі відмови пацієнта спілкуватися з іноземцями через мовний бар'єр, пандемії, релігійні, психоемоційні переконання	Так, тому що немає «живого» спілкування з пацієнтом. Ні, тому що можна створити ігрову ситуацію з віртуальним пацієнтом без обмеження в спілкуванні online
Проблема – доступ до маніпуляційної, операційної, пологової зали	
Так, за умови пандемії й особистої незгоди пацієнтів	Ні, оскільки можливий перегляд навчальних фільмів із трансляцією маніпуляцій, оперативних втручань, пологів, дотримуючись умов анонімності з подальшою дискусією
Проблема – доступ до інструментально-лабораторної діагностики	
Так, оскільки є специфіка багатьох методів дослідження (мікроскопія, рентгенологія, ендоскопія, інвазивна діагностика), що не дозволяє студентам брати участь у дослідженні й ускладнює голосове коментування процедур	Ні, оскільки оброблений відеоматеріал доступний для детального аналізу, обговорення відразу кількома учасниками навчального процесу

В Україні студент має можливість аналізувати клінічну картину захворювання безпосередньо біля ліжка хворого, що є надзвичайно важливим фактором у підготовці лікаря. Однак застосування традиційних методів засвоєння практичних навичок роботи з пацієнтом і медичною документацією в іноземних громадян з англійською мовою викладання має певні труднощі [4;5]. Для іноземного студента, який навчається англійською мовою, таке заняття значною мірою втрачає сенс, оскільки основні знання і практичні навички, якими потрібно оволодіти, виявляються малодоступними для нього через мовний бар'єр або відмову пацієнта. Студент має вивчити історію хвороби, прочитати висновок лабораторних та інструментальних досліджень і трактувати їхні результати, установити попередній клінічний діагноз, диференційований діагноз, призначити адекватну терапію. У зв'язку з цим постає питання,

як забезпечити спілкування англомовного студента з пацієнтами в процесі його практичного навчання. Чи зобов'язаний англомовний студент достатньо володіти українською мовою, щоб самостійно спілкуватися з пацієнтом і вивчати дані історії хвороби, чи все ж таки викладач має виконувати роль перекладача для забезпечення цього процесу.

З метою подолання цих труднощів необхідно спробувати поєднати класичну організацію системи навчально-методичного процесу в студентів-іноземців з англомовною формою навчання й інноваційні технології, що динамічно розвиваються в умовах сучасності й доступні в дистанційному режимі. Упровадження сучасних методів засвоєння й контролю знань у майбутніх лікарів ґрунтується на симуляційних, комп'ютерних та інтерактивних технологіях.

Ефективність упровадження новітніх технологій у навчальному процесі студентів-іноземців з англомовною формою навчання наочно демонструють показники успішності таких груп, які виявляються іноді вищими за вітчизняні групи. При цьому результати виявляються кращими як відразу після заняття, так і при віддаленому контролі якості знань.

Таким чином, порівняльний аналіз показав, що використання дистанційного навчання є досить ефективним для підвищення якості освіти іноземних студентів, зокрема в медичних ЗВО. Дистанційна освіта сьогодні — це продуктивна форма навчання, що швидко розвивається завдяки численним технологіям.

Дистанційна освіта дозволяє не лише подолати географічні кордони, а й уникнути тих труднощів, з якими стикається іноземний студент, залучити інших потенційних іноземних студентів, які не наважуються на переїзд до іншої країни.

Досвід підготовки іноземних громадян створює підстави для розгляду англомовної форми підготовки як самостійного процесу освіти з повноцінним методичним забезпеченням.

Список використаної літератури

1. Громова А. М. Підготовка акушер-гінекологів: сьогодення і майбутнє / Громова А. М., Мітюніна Н. І., Мартиненко В. Б., Ляховська Т. Ю. // Матеріали всеукраїнської навчально-наукової конференції з міжнародною участю. – Полтава, 2020. – С. 53-55.
2. Думанський Н. О. Класи сучасних технологій дистанційної освіти / Н. О. Думанський // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – Л., 2008. – № 610: Інформаційні системи та мережі. – С. 119–125.
3. Пилаєва Т. Історія розвитку дистанційної освіти в світі. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Сер. : Педагогічні науки. 2016. Вип. 147. С. 114–118.
4. Сілкова О. В. Дидактичні умови впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в процес навчання медичної та біологічної фізики іноземних студентів/ Сілкова О. В., Тронь Н. В., Лобач Ю. П., Ткаченко Ю. П. // Світ медицини та біології. – 2013. – №2(37). – С. 182-183.
5. Юфименко В. Г. Соціальні мережі як ефективне середовище комунікації в мовній підготовці іноземних студентів // Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика : матеріали Всеукр. навч.- наук. конф. з міжнар. участю (м. Полтава, 19 березня 2020 р.). – Полтава, 2020. – С. 272–275.
6. Aydin S. Foreign Language Learners' Interactions with Their Teachers on Facebook / S. Aydin // System :An International Journal of Educational Technology and Applied Linguistics. – 2014. – Vol.42. – Pp. 155-163.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ЕДЬЮТЕЙНМЕНТУ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Ксьонз І. В., Гриценко Є. М., Пилипюк Є. В., Овчар О. В., Заколюда О. Е.

Полтавський державний медичний університет

Висвітлено можливості використання ігрової технології едьютейнменту в підготовці майбутніх лікарів. Показано взаємозв'язок едьютейнменту з іншими активними методами й технологіями навчання.

Ключові слова: едьютейнмент, медицина, ділова гра, кейс-метод, веб-квест.

The article presents the possibilities of using game technology of edutainment in the training of future doctors. The interrelation between edutainment and other active learning methods and technologies is shown.

Keywords: edutainment, medicine, job-oriented game, case method, web quest.

Edutainment – технологія навчання, що розглядається як сукупність сучасних технічних і дидактичних засобів навчання, яка заснована на концепції навчання через розвагу [3]. Едьютейнмент відрізняється від традиційної парадигми навчання тим, що суб'єкт бере активну участь у процесі навчання. Він – активний споживач: висловлює особистісні переваги, проявляє суб'єктивну реакцію й досвід. Таким чином, при взаємодії інформативно-розважального й активного в навчанні суб'єкта як наслідок ми отримуємо знання, уміння, навички, індивідуальний досвід, суб'єктивні емоції. Ці поняття описують навчання, яке відрізняється від традиційної освітньої парадигми, що характеризується „фундаментальністю“, „прихильністю до класики“ і „установкою на консервативність“. Незважаючи на те, що основною метою едьютейнменту є навчання, складні теми не можуть бути вивчені швидко й легко. У таких випадках едьютейнмент не має бути веселим, але він може залишатися цікавим. «...одним із головних завдань едьютейнменту стає забезпечення задоволення реципієнта у процесі навчання, що може бути виражено, наприклад, у вигляді: цікавого змісту пропонованого матеріалу; задоволення від самостійного вирішення будь-якої задачі; соціальної взаємодії з іншими учнями; прогресу в навчанні; мотивуючого, що представляє сенс для учня, матеріалу, спорідненого до практичного аспекту його життя» [4]. Ідея едьютейнменту – це ідея яскравого інтерактивного навчання, максимально корисного й ефективного за змістом. Едьютейнмент переглядає роль здобувачів освіти, від яких очікується не пасивна участь, а залученість, відгук і активна взаємодія з науковими знаннями і практикою їх використання.